

УДК 745.52+746.4]:7.04:338.46

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.34.21>

КАСТОМІЗАЦІЯ ОДЯГУ ЗА ПРИНЦИПАМИ СИНТЕЗУ РІЗНИХ ВИДІВ БАТИКУ

Будяк Вікторія Валеріївна¹, Васильєва Марина Іванівна², Малік Тетяна Вікторівна³

¹ кандидат мистецтвознавства,

старший викладач кафедри дизайну тканин і одягу,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна,
e-mail: toris87@ukr.net, orcid: 0000-0002-4537-8766

² старший викладач кафедри дизайну тканин і одягу,

Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна,
e-mail: designmarina77@gmail.com, orcid: 0000-0002-0470-5687

³ старший викладач кафедри дизайну тканин і одягу,

Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна,
e-mail: mata.82@ukr.net, orcid: 0000-0002-7678-955X

Анотація. Всесвітній тренд сучасної моди на свідоме споживання і масову індивідуалізацію спонукають креативні індустрії шукати нові шляхи втілення своїх задумів. Домінування індивідуального смаку і самопрезентація через дизайнерські речі все більше набувають актуальності. Розглядаючи кастомізацію як поняття в цілому, яке означає створення особливого продукту для вузького кола споживачів; масове виробництво малої кількості продуктів з урахуванням вимог покупців; здатність виконання індивідуальних разових замовлень або, навіть, маркетинговий прийом по залученню покупців придбати продукт, автори статті наголошують, що принципи кастомізації, які використовують дизайнери-практики, визначаються як творчі методи. Кастомізація одягу може приносити економічну перевагу, включаючи вищі ціни продажу, залучення нових клієнтів, відсутність необхідності в готовому запасі та підвищення задоволеності клієнтів. Все це допомагає збільшенню прибутковості та конкурентоспроможності компаній.

Мета дослідження полягає в тому, щоб охарактеризувати техніки різних видів батику та їх синтезу, розкрити принципи виконання та використання батику в дизайні сучасного одягу.

Методологія дослідження. У роботі застосовано комплексний та системний підходи. Дослідження історії виникнення різних технік батику та процесів його відтворення, базувалося на міждисциплінарному підході та порівняльному аналізі наукових історичних, культурологічних і мистецтвознавчих джерел. Загальнотеоретичний і системно-історичний підходи надали можливість прослідкувати еволюцію його технологій виконання в дизайні одягу. Метод образно-стилістичного аналізу застосовувався до вивчення особливостей зразків батику. Завдяки чому встановлено, об'єктивно існуючу практику використання синтезу різних технік розпису сучасними дизайнерами, як провідного концептуального напрямку в дизайн практиці.

Результати. Проведені дослідження на основі аналізу існуючих зразків одягу дають можливість виокремити основні види кастомізації та визначити особливості їх взаємодії. У статті висвітлено, що видів декорування одягу досить багато і вони вимагають певної класифікації. Також виявлено, що різні види художнього розпису готового одягу є найрозповсюдженим. Показано, що люди, які

хочуть відрізнятися та виглядати індивідуально, потребують на унікальні речі. І одним із способів цього досягти – це оздобити річ власноруч або купити готовий виріб. Проаналізовано та виявлено, що дизайнери використовують цей спосіб створення своїх концептуальних зразків через бажання до самовираження. Відповідно, одяг стає насправді індивідуальним, що дає змогу реалізувати будь-які потреби споживачів.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше запропоновано класифікувати та систематизувати різні техніки батику, визначити синтез їх поєднань в дизайні одягу, що теоретично обґрунтовує пошук нових образно-стильових рішень.

Практична значущість роботи полягає в тому, що зміст аналітичної частини дослідження, його основні результати можуть бути використані в професійній підготовці дизайнерів у системі вищої освіти України з метою підвищення якості проектно-художніх рішень у процесі розробки колекцій модного одягу, що відповідають естетичним запитам сучасників.

Ключові слова: кастомізація, дизайнер, клієнт, художній образ, батик, художній розпис тканин, індивідуальність, одяг, 3D-друк, штампінг, холодний батик, вузликовий батик.

ВСТУП

Сучасний світ моди має широкий спектр можливостей у креативній реалізації ідей для митця, спроможного обирати декілька культурно-естетичних напрямків, і вдало маніпулюючи напрацьованими технологіями кастомізації одягу, створювати дивовижні та вражаючі витвори мистецтва. Наразі це найпопулярніший формат для персоналізації. Нерідко саме такий підхід дозволяє створити унікальний продукт, що не потребує додаткового часу на проектування з нуля. Провідні світові бренди добре усвідомлюють переваги декорування та активно розвивають її можливості. Говорячи про розпис тканин, як один з популярних видів кастомізації, ми маємо на увазі найдавніше мистецтво. Народна творчість – набійка та вибійка на тканині, вузликовий батик та вільний розпис тканин дуже широко використовуються у різних стилях одягу, як в ролі джерела натхнення, так і для розробки колекції сучасного одягу, а також оздоблення різних видів одягу. Життєстійкість декоративно-ужиткового мистецтва обумовлена «синтезом природи», під яким дослідники розуміють здатність об'єднувати різні елементи в єдине ціле (систему), що дозволяє розширити творчі можливості та сконструювати щось нове та унікальне.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Перше систематизоване дослідження проблеми з питань управління маркетингом на підприємствах у цілому здійснив Джозеф Пайн, який у книзі «Масова кастомізація: новий рубіж у бізнес-конкуренції» надав власну

інтерпретацію стратегії «Масової кастомізації», розглянув такі питання, як розроблення стратегії масової індивідуалізації, зміни, що відбуваються в організаціях, які працюють за умов масової індивідуалізації, конкурентні переваги таких організацій та ін. [20]. Масовою індивідуалізацією займаються вчені та практики: Т. Блекере, Г. Фрідріх, К. Мозер, Д. Гарднер, Ч. Чандра та А. Камрані, Ф. Піллер і М. Цзенг [10; 17; 18; 19]. Також це питання досліджували вітчизняні вчені: Н. Чухрай в публікації «Логістичні прийоми забезпечення індивідуалізації товарів в ланцюгу поставок» [15], В. Шарко [16], В. Мусієнко [9], О. Лагода [6], Д. Шевченко запропонував визначення: «кастомізація – це процес пристосування товарів і послуг та їх «підлаштування» під індивідуальні особливості та вимоги споживача [12].

Вивчаючи ринок попиту на різних торгових ресурсах в інтернеті, стало зрозуміло, що поряд з масовою кастомізацією існує великий попит на ексклюзивні моделі будь-якого напрямку: від кастомних аксесуарів чи окремих одиниць одягу до завершених костюмів, які не тільки мають виразну індивідуальність, а ще втілюють у собі культурну та естетичну думку. Такий одяг створюється за рахунок синтезу різних засобів декорування, наприклад, поєднання батику з іншими техніками оздоблення. В цій області великий вклад у розвиток та дослідження зробила українська вчена Калина Пашкевич, у своїй монографії вона присвячує велику увагу дослідженню декоративного оздоблення в дизайні одягу ХХ – початку ХХІ століття з метою визначення художніх засобів його формування

та створення інноваційних технологій [1; 7]. Дослідження в методичному посібнику С. Кучер «Декорування текстилю» присвячене способам декорування текстилю, технології різних видів батіку, друку та вільному розпису [5]. Науковець Т. Печенюк в дисертаційній роботі «Розпис тканин в Україні» відмічала, що довгий час на Україні тема декорування майже не розглядалась як різновид художньої творчості в дизайні костюма [12].

МЕТА дослідження полягає у систематизації різних технік батіку, виявленні основних стилістичних прийомів у проектуванні сучасного костюма, для чого необхідно: окреслити динаміку становлення та історико-культурні трансформації художнього розпису тканини; виявити періоди домінування технік в дизайні одягу; розкрити особливості застосування синтезу технологій в сучасному проектуванні костюма; окреслити тенденції його розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

У процесі створення унікальної та оригінальної речі, що відрізняється від масово вироблених речей, застосовують різні методи та техніки оздоблення і декорування одягу, наприклад: фарбування, розпис, друк, використання нашивок та вишивки, різноманітної фурнітури, перфорація тканини та печворк або створення штучних порізів і рваних отворів. Іноді в процесі оздоблення тканини використовували одночасно дві техніки декорування – переплетення ниток і розпис (або вибійка). До таких зразків належать китайські тканини «кесе», в яких ткацький візерунок доповнювали розписом пензля. Один із проявів синергії декоративно-ужиткового мистецтва можна вважати поєднання вихідних матеріалів з різними техніками художнього розпису. До таких видів відносять батик – це

різноманіття технік художнього розпису по тканині, який є однією з поширених технологій кастомізації. Під словом «батик» розуміють не тільки воскову технологію багатотонного забарвлення бавовни, але і вузликову технологію, і джгутове, і китайське синьо-біле забарвлення шовку, японське багатобарвне високохудожнє розписування по шовку. Мистецтво батіку відоме з давніх часів, спочатку з'явився ткацький малюнок, який створювали особливим переплетенням ниток, пізніше малюнок наносили ручним способом, а ще пізніше були винайдені друкарські дерев'яні дошки, які з XVIII століття замінили металеві вибивні дошки. Згодом було винайдено друкарську машину. Сьогодні популярними є такі техніки розпису як: часткове або повне фарбування; використання акрилових фарб; аерографія – техніка, що набирає популярності та полягає у використанні акрилових маркерів і аерозольних балончиків; техніка знебарвлення – для її застосування зазвичай використовується хлорка чи білизна (рис. 1–3) [8].

Існує кілька основних видів батіку – гарячий, холодний та вільний розпис. Вони відрізняються способом резервування тканини. При *холодному батіку* резервуючий склад наносять на тканину у вигляді замкнутого контуру, в межах якого спеціальними фарбами відповідно до ескізу розписують виріб. Художні особливості цього способу розпису полягають у тому, що наявність обов'язкового кольору контуру та використання цього контуру для різноманітних орнаментальних розробок надає малюнку графічно чіткого характеру. При цьому кількість кольорів, які застосовуються для розпису, практично необмежена. *Класичний гарячий батик* – дуже трудомісткий вид розпису, декілька днів

Рис. 1. Художній розпис в техніці вузликового батіку

Рис. 2. Художній розпис з використанням акрилових фарб

Рис. 3. Розпис аерографом та акриловими фарбами

займала підготовка тканини, яку тримали у воді для пом'якшення, потім прали та сушили. Після цього кип'ятили в рисовому крохмалі, повторно сушили та відбивали до м'якості дерев'яним валиком. Розпис робили за допомогою інструменту «чантингу» – це маленька мідна посудина з одним або кількома зігнутими носиками і бамбуковою або дерев'яною ручкою. Операція повторювалась стільки разів, скільки кольорів в малюнку. Остання операція – знімання воску [11; 13].

З часом стали використовувати *штампи* із тонких металевих дротиків, такий штамп занурювали в розтопленій віск, потім прикладали до полотна. Методика полягає у нанесенні відбитка на тканину шляхом удару по дерев'яній формі спеціальним молотком-клячкою. Здавна штамп виготовлявся вручну, тому чіткість малюнка значною мірою залежала від професіоналізму майстра. Пізніше для створення тонших граней основу почали доповнювати мідними пластинками чи дротами. Китайські майстри використовували традиційний метод розпису шовкової тканини, візерунок одержаний зануренням у фарбу. Вони використовували три основні методи нанесення, а саме: звичайний восковий, блоковий, а також вузликовий [14].

Техніка вільного розпису набула значного поширення, оскільки вона виявляє своєрідність авторського почерку художника та індивідуальну неповторність, властиву ручній праці. Малюнок наноситься на тканину вільними мазками, іноді лише остаточне оздоблення малюнка проводиться за допомогою холодного резерву. Вільний розпис на тканинах з натурального шовку та бавовни виконується переважно аніліновими барвниками (іноді з різними загусниками), а також олійними фарбами з розчинниками [3].

Техніка вузликового батику – це вид художнього розпису, який використовує метод механічного резервування тканини. Основна відмінність – це зав'язування тканини вузлом та фарбування його в киплячому розчині з содою (або сіллю) з додаванням барвника. Незабарвлене полотно покривали за схемою візерунка дуже маленькими вузликами, перев'язуючи міцно ниткою. Потім тканину фарбували та видаляли нитки, в результаті утворювався візерунок із білих «горохів». За потреби подібним чином можна було пофарбувати тканину кілька разів, отримуючи незафарбовані ділянки в місці вузла, тим самим створюючи дивовижні візерунки [11; 13]. Часто художники використовують цю техніку як тло, щоб потім завершити картину ручним

розписом або іншим оздобленням. Головне застосування: одяг, інтер'єр та предмети побуту.

Трафаретний друк – це техніка, що з'явилася в 1907 році та залишається популярною завдяки своїй універсальності. При використанні цієї техніки потрібно створити трафарет, на якому розташовується шаблон вашого дизайну. Трафарет містить непроникні та відкриті ділянки, що дозволяють надрукувати малюнок на підкладці. Такий трафарет виготовляється з поліефірної сітки, на яку чорнило або барвник наносяться шляхом протягування через скребок. Чим складніший дизайн друку, тим більша кількість трафаретів знадобиться для кожного кольору. Тобто доведеться кілька разів протягувати скребок по окремим трафаретам. Трафаретна техніка часто використовується для друку на металі, вінілі та тканині. Нові техніки розпису по тканині стали використовувати не тільки на одязі, а й на різних аксесуарах, спальній білизні, завісах і ширмах, парасольках і полотнах. За допомогою синтезу різних видів батику можна створити абсолютно неповторний стиль одягу, що відобразить індивідуальність, уподобання та особистість власника. Виявлено, що кастомізація одягу має безліч способів, що різняться за технікою виконання і можуть застосовуватися по-різному. Це включає персоналізацію предметів шляхом додавання різних елементів; коригування їх форми; зміну конструктивних або декоративних елементів, стилістичних або художніх принципів.

Масову кастомізацію можна упорядкувати на чотири основні типи, кожний з яких має власні принципи створення кастомізованого одягу. А саме: експертна, косметична, модульна та адаптивна. *Експертна кастомізація* означає адаптацію послуги або товару від початкового етапу до використання, враховуючи індивідуальні бажання та потреби споживачів. Цей метод вимагає часу на дослідження вимог кожного споживача, що є найскладнішою та ресурсно затратною частиною процесу. У межах *косметичної кастомізації*, споживач може отримати стандартний товар або послугу з зовнішньою модифікацією, яка відповідає його індивідуальним замовленням, за ціною, яка є стандартною для масового виробу чи послуги. *Модульна кастомізація* полягає у створенні індивідуального продукту шляхом комбінування вже наявних розроблених частин. Виготовлення подібних виробів не займає багато часу та продається за стандартною ціною. *Адаптивна кастомізація* передбачає виготовлення звичайного

продукту з гнучкими властивостями, які можуть бути налаштовані споживачем під їхні індивідуальні потреби [2].

Розглянуті вище види і техніки батику можуть застосовуватися окремо, але найчастіше вони використовуються разом доповнюючи один одного. Сучасний батик, який хоч і зберігає традиції, але зазвичай залежить від творчої особистості дизайнера та його здібності креативно втілювати свої ідеї в матеріалі. Сучасні дизайнери сміливо демонструють свої моделі з художнім розписом на світових подіумах. Використання батику зростає разом з трендом на індивідуалізацію в моді та популярністю на технології кастомізації одягу, які надають безмежні можливості для творчої реалізації як з боку дизайнера, так і з боку споживача, що дозволяє створити унікальний продукт. Синтез різних видів і технік оздоблення та декорування надає широкі можливості для здійснення творчого задуму дизайнера та задоволення специфічних індивідуальних потреб та вимог споживачів. Відповідно, в одній кастомній одиниці передбачено органічну сполуку декількох різних видів декоративного мистецтва в єдиній цілій композиції або ансамблі, що дозволяє посилити та збагатити образну виразність художнього твору загалом [4].

Синтез моди і мистецтва створює можливість для інноваційного підходу до дизайну одягу. Поєднання естетичного та концептуального, що дозволяє створювати унікальні твори, поєднання різноманітних способів кастомізації одягу, колаборації дизайнерів з художниками, цікаві підходи до створення образу, всі технології обробки матеріалів, що вдосконалюються, підштовхують художників на сміливі експерименти та пошук авторської виразної мови. Одяг стає не просто предметом функціонального використання, а втіленням художніх ідей та концепцій. Таким чином, експерименти з формами, видами оздоблення, фактурами та кольорами у сучасному мистецтві моди дозволяють створювати неповторні образи, які перетворюють звичайний одяг на художній твір.

Застосування фрагментів живопису або графіки, виконаних художниками у якості принтових композицій, або аплікацій додає дизайнерським колекціям одягу нового концептуального артзabarвлення. Яскравим представником таких колаборацій у світі моди вважають східного дизайнера Й. Ямамото, у ранніх речах дизайнера більшість принтів досить прості та слугують саме передачі емоцій і настрою, але з часом акцентом в колекціях стає саме синтез різних технік

художнього розпису. Дизайнер залучав до співпраці японських художників, наприклад, його співпраця з Саеко Цуекура розпочалася з колекції сезону осінь-зима 1991 р., художниця створила портрети японських актрис періоду «Сева» та малюнки жінок у стилі пінап на шкіряних куртках. Техніка розпису шкіряних речей, виконувалася вручну олійними або нітроемалевими фарбами. У співпраці з японським художником Ясуто Сасади в колекції виконано оздоблення у техніці ручного вільного розпису по тканині та шкірі, принтування, а також доповнена аплікативними абстрактними елементами, які імітують батик і створюють композиційні акценти. В колекції осінь-зима 2022/2023 рр., дизайнер використовує нові ефекти кастомізації: ефекти зістаріння тканини, запиленості та іржі, які виконані різними техніками батику та цифровим друком активними та кислотними барвниками. Подібний декоративний ефект створюється спеціальним розробленим засобом – комплектом, що складається з трьох рідин та імітатора пилу (рис. 4–6).

В області суміщення різних видів оздоблення декоративного характеру, використання новітніх технологій та матеріалів цікавим є досвід пошуку виразної та сучасної візуальної мови в дизайні одягу. Один її напрямок передбачає розвиток інноваційних текстильних технологій, що дає нові можливості для дизайну. Другий напрямок базується на переосмисленні досвіду минулих поколінь, традицій та мистецтва різних народів як джерела для створення сучасних образів. Так для осінньої колекції дизайнера Ісей Міяке природа виявилася щедрим джерелом натхнення, в колекції використовувалися фірмові техніки бренду – ручне плісування та «парова розтяжка», що імітують фактуру зрізу дерева. Поверх чорних сорочок та штанів моделі одягали плісовані сукні та куртки. Розпис на тканині нагадував графічні візерунки з колами, що перетинаються та асоціюються з африканською тканиною фарбованою в техніці вузликового батику тай-дай. Синтез плісування тканини та характер принтування уособлюють в одязі такі образи дикої природи, як полярне саяво та веселка (рис. 7). На показі колекції весна-літо 2022 року модний бренд Жіванші представив колаборацію дизайнера Метью М. Вільямса з Дж. Смітом, у якій психоделічні, яскраві картини Сміта інтерпретуються у низці предметів одягу. Унікальна колекція насичена синтезом видів батику, принтуванням, вишивкою та експериментальними методами обробки тканини (рис. 8–9).

Рис. 4. Колекція осінь-зима 1991 р., Й. Ямамото

Рис. 5. Колекція весна-літо 2002 р., Й. Ямамото

Рис. 6. Колекція осінь-зима 2022–2023р., Й. Ямамото

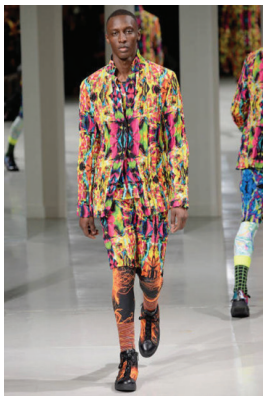

Рис. 7. Колекція сезону осінь-зима 2014 р., Ісей Міяке

Рис. 8. Колекція сезону весна-літо 2022 р., Жіванші

Рис. 9. Колекція сезону весна-літо 2022 р., Жіванші

У сучасному дизайні одягу модернізація одягу стала однією з ключових концепцій. Це зрозуміло, оскільки мода не лише втілює красу, але й взаємодіє з художніми техніками і мотивами, щоб створити унікальний синтез мистецтва і моди. Використання художніх технік та елементів у дизайні одягу дозволяє створити речі, які втілюють концепції сучасної моди та естетики. Домінування індивідуального смаку і самопрезентація через дизайнерські речі набули актуальності в середовищі творчої молоді, попит і пропозиції кастомних послуг набирає обертів в інтернет-мережах. Це пов'язано з використанням різних кастомних технік та їх взаємодію для створення унікального дизайну.

Опираючись на аналіз останніх колекцій одягу світових брендів та тенденцій моди, визначено, ексклюзивність та виключну неповторність одягу, що поєднує у собі помітність

та індивідуальність поряд з глибоким змістом у незвичайних формах. В сучасному суспільстві все більше людей прагнуть через дизайн одягу продемонструвати особисті уподобання та цінності, мати індивідуальний і в той же час стильний, сучасний вигляд. Рішення для них пропонує кастомізація, яка є необхідною умовою трансляції образу внутрішнього світу людини через атрибути зовнішнього. Дизайн, в процесі оздоблення, народжується як синергія компетенцій дизайнера, індивідуальних запитів замовника та технічних рішень, здатних ці запити вирішити. Об'єктом декорування можуть бути як старі, так і щойно придбані речі. Перші набувають «нового життя», а щойно куплені – персонального стилю. Тому друге життя одягу можна надати засобами кастомізації, особливо застосуванням різних видів художнього розпису тканин. До того ж, кастомізація вже існуючого

одягу гарно впливає на екологічну ситуацію через те, що дає нове життя тим речам, які через насиченість ринку і багатий асортимент на полицях магазинів і бутиків почали потрапляти до стоків і секонд хендів. Декоративні та функціональні предмети можуть перетворюватись на складні філософські, концептуальні, абстрактні композиції та артоб'єкти, що несуть у собі художній образ, оригінальність творчого, синтетичного авторського мислення. Авторські вироби вирізняються серед масової індустріальної продукції, визначаючи сьогодні основні вектори розвитку моди на свідоме споживання і масову індивідуалізацію.

ВИСНОВКИ

Встановлено, що в сфері дизайну одягу, широке застосування масової кастомізації включає в себе такі методи як: художній розпис тканин акрилом, спеціальними ручками чи балончиками для розпису; шовкографія або метод DTG (direct to garment) друку та всі види батику, фарбування чи відбілювання одягу. За допомогою них, кастомайзер може створити різноманітні ефекти та індивідуальний дизайн виробів.

Розглянуто та проаналізовано, що існує багато різноманітних методів оздоблення одягу. Деякі види виконують як декоративну, так і конструктивну функцію, тоді як інші мають ще і практичне використання. Охарактеризовано сутність технологічних особливостей виконання різних видів батику та запропоновано узагальнену класифікацію засобів кастомізації одягу.

Встановлено, що ефективність і перспективи застосування масової кастомізації, а також позитивний вплив на формування екологічної свідомості у споживачів та їх прагнень до індивідуалізації, має потужний потенціал в сучасних дизайн практиках. Відповідно у сучасній моді намітився певний інтерес до процесу декорування, який народжується як синергія компетенцій дизайнера та індивідуальних запитів замовника, творів, що є синтезом моди та мистецтва. Показано, що саме синтез різних видів оздоблення, зокрема батику з додаванням різних видів кастомізації, дають можливості дизайнеру-практику створювати ексклюзивні вироби, враховуючи індивідуальний смак споживача.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Гліненко Л. К. Стратегії кастомізації як інструмент стійкого розвитку бізнесу. *Механізм регулювання економіки*. 2008. Том 1, № 4. С. 104–113.

[2] Гурдіна В., Будяк В., Малік Т., Васильєва М. Засоби кастомізації в сучасному дизайні одягу: формально-естетичний та творчий аспекти. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2023. №4. С. 22–29. DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.3>

[3] Кара-Васильєва Т., Чергусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю». Київ : Либідь, 2005. 280 с., іл

[4] Коротенко О. Кастомізація: хто, як та навіщо «прокачує» одяг. *Bazilik Media*. URL: <https://bazilik.media/kastomizatsiia-khto-iak-ta-navishcho-prokachuiie-rechi/> (дата звернення: 29.10.2024).

[5] Кучер С.Л. Декорування текстилю : метод. посібник. Кривий Ріг : КДПУ, 2015. 75 с.

[6] Лагода О.М., Гурдіна В.В., Пасічник В.О. Масова кастомізація одягу як концепція індивідуалізації в сучасних дизайн практиках. *Art&Design* (Б). 2021. № 2. С. 129–140.

[7] Лагода О.М. Дизайн костюма. Практики репрезентацій : монографія. Черкаси : Видавець Третьяков О. М., 2018. 296 с.

[8] Малік Т.В. Художній розпис тканин : методичні рекомендації. Харків: ХДАДМ, 2021. 40 с.

[9] Мусієнко В.О., Кирячова М.С., Пашкевич К.Л. Особливості використання принципів масової кастомізації в дизайн-проектванні одягу. *Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки*. 2018. № 6 (2). С. 74–79.

[10] Пайн Б.Д. Масова кастомізація. Нова межа в діловій конкуренції. Київ, Менеджмент. 1992. 324 с.

[11] Пашкевич К., Лю. Декоративне оздоблення в дизайні одягу ХХ – ХХІ століття : монографія. Київ, КНУТД. 2023. 200с.

[12] Печенюк Т.Г. Розпис тканин в Україні (20-і – початок 90-х років ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. мист. : 17.00.06. Львів, 1996. 23 с.

[13] Половна-Васильєва О.А. Холодний батик : посібник з основ розпису тканини. Дніпропетровськ, Акцент ПП. 2015. 30 с.

[14] Семак З.М. Фарбування текстильних матеріалів рослинними барвниками : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів, Світ. 2005. 336 с.

[15] Шарко В.В. Кастомізація як напрям підвищення ефективності маркетингової діяльності підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. Вип. 11. С. 56–58.

[16] Чухрай Н.І. Логістичні прийоми забезпечення індивідуалізації товарів в ланцюгу поставок. *Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. 2008. Вип. 5 (18), Ч. 2. С. 313–325.

[17] Berger C., Möslin K., Piller F., Reichwald R. Co-designing modes of cooperation at the customer interface. *European Management Review*. 2005. № 2. Р. 70–87. <https://doi.org/10.1057/palgrave.emr.1500030>.

[18] Hart C. Mass customization: conceptual underpinnings, opportunities and limits. *International Journal of Service Industry Management*. 1995. Vol. 6(2). Р. 36–46.

[19] Piller F.T., Moeslein K., Stotko C.M. Does Mass Customization Pay? An economic approach. *Production Planning and Control*. 2004. V. 15. № 4. Р. 435–444. URL: <https://doi.org/10.1080/09537280.42000238773>

[20] Pine B.J. Mass customization: The new frontier in business competition. Boston, Harvard Business School Publishing. 1993. P. 333.

REFERENCES

- [1] Hlinenko, L. K. (2008). Stratehii kastomizatsii yak instrument stiikoho rozvytku biznesu [Customization strategies as a tool for sustainable business development]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, 4, T. 1, 104–113 [in Ukrainian].
- [2] Hurdina, V., Budiak, V., Malik, T., & Vasylieva, M. (2023). Zasoby kastomizatsii v suchasnomu dyzaini odiahu: formalno-estetychnyi ta tvorchyi aspekty [Means of customization in modern clothing design: formal-aesthetic and creative aspects]. *Ukrainskyi mystetstvoznavchyi dyskurs*, №4, 22–29. DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.3> [in Ukrainian].
- [3] Kara-Vasyleva, T., & Chehusova, Z. (2005). *Dekoratyvne mystetstvo Ukrainy XX stolittia. U poshukakh «velykoho styliu» [Decorative art of Ukraine of the 20th century. In search of "big style"]*. Kyiv: Lybid. 280 p. [in Ukrainian].
- [4] Korotenko, O. Kastomizatsiia: khto, yak ta navishcho «prokachue» odiah [Customization: who "pumps" the clothes, how and why]. *Bazilik Media*. Retrieved from: <https://bazilik.media/kastomizatsiia-khto-iak-ta-navishcho-prokachuie-rechi/> (data zvernennia: 29.10.2024) [in Ukrainian].
- [5] Kucher, S. L. (2015). *Dekoruvannia tekstyliu [Decoration of textiles]*. Kryvyi Rih: KDPU, 75 p. [in Ukrainian].
- [6] Lahoda, O. M., Hurdina, V. V., & Pasichnyk, V. O. (2021). Masova kastomizatsiia odiahu yak kontsepsiia indyvidualizatsii v suchasnykh dyzain praktykakh [Mass customization of clothing as a concept of individualization in modern design practices]. *Art&Design (B)*. № 2, 129–140. [in Ukrainian].
- [7] Lahoda, O. M. (2018). *Dyzain kostiuma. Praktyky reprezentatsii: monohrafiia [Costume design. Practices of representations: monograph]*. Cherkasy: Vydavets Tretiakov O. M. 296 p. [in Ukrainian].
- [8] Malik, T.V. (2021). *Khudozhnii rozpys tkanyn [Artistic painting of fabrics]*. Kharkiv: KhDADM, 40 p. [in Ukrainian].
- [9] Musiienko, V. O., Kyriachova, M. S., & Pashkevych, K. L. (2018). Osoblyvosti vykorystannia pryntsyviv masovoi kastomizatsii v dyzainproektuvanni odiahu [Features of using the principles of mass customization in clothing design]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Tekhnichni nauky*, 6(2), 74–79. [in Ukrainian].
- [10] Pain, B. D. (1992). *Masova kastomizatsiia. Nova mezha v dilovii konkurentsii [Mass customization. A new frontier in business competition]*. Kyiv: Menedzhment. 324 p. [in Ukrainian].
- [11] Pashkevych, K., & Liu. (2023). *Dekoratyvne ozdoblennia v dyzaini odiahu XX – XXI stolittia [Decorative decoration in clothing design of the 20th - 21st centuries]*. Kyiv: KNUTD, 200 p. [in Ukrainian].
- [12] Pecheniuk, T. H. (1996). *Rozpys tkanyn v Ukraini (20-pochatok 90 rokiv XX st. [Fabric painting in Ukraine (20s - early 90s of XX century)]*. Lviv, 23 p. [in Ukrainian].
- [13] Polovna-Vasyleva, O. A. (2015). *Kholodnyi batyk [Cold batik]*. Dnipropetrovsk: Aktsent, 30 p. [in Ukrainian].
- [14] Semak, Z. M. (2005). *Farbuвання tekstylnykh materialiv roslynnyimi barvnykamy [Dyeing of textile materials with vegetable dyes]*. Lviv: Svit, 336 p. [in Ukrainian].
- [15] Sharko, V. V. (2016). Kastomizatsiia yak napriam pidvyshchennia efektyvnosti marketynhovoї diialnosti pidpriemstva [Customization as a direction of increasing the efficiency of marketing activities of the enterprise]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy, Mykolaiv: MNU im. V. O. Sukhomlynskoho*, Vol. 11, P. 56–558 [in Ukrainian].
- [16] Chukhray, N. I. (2008). Logistychni pryomy zabezpechennia indyvidualizatsii tovariv v lantsiuhu postavok [Logistic methods of ensuring the individualization of goods in the supply chain]. *Ekonomichni nauky. Seriia «Ekonomika ta menedzhment»*, Vol. 5, P. 313–325 [in Ukrainian].
- [17] Berger, C., Möslein, K., Piller, F., & Reichwald, R. (2005). Co-designing modes of cooperation at the customer interface. *European Management Review*, 2, 70–87. <https://doi.org/10.1057/palgrave.emr.1500030> [in English].
- [18] Hart, C. (1995). Mass customization: conceptual underpinnings, opportunities and limits. *International Journal of Service Industry Management*, 6(2), 36–45. Retrieved from : <https://www.deepdyve.com/lp/emerald-publishing/masscustomization-conceptual-underpinningsopportunities-and-limits-k5FGHjBM4T> [in English].
- [19] Piller, F. T., Moeslein, K., & Stotko, C. M. (2004). Does Mass Customization Pay? An economic approach. *Production Planning and Control*, 15(4), 435–444. <https://doi.org/10.1080/0953728042000238773> [in English].
- [20] Pine, B.J. (1993). Mass customization: The new frontier in business competition. Boston, Harvard Business School Publishing. 333 p. [in English].

ABSTRACT

Budiak V., Vasylieva M., Malik T. Clothing customization according to the principles of the synthesis of different types of batik

The global trend of current fashion, which is rapidly growing and mass individualization, is spurring the creative industries to explore new ways of implementing their ideas. The dominance of individual taste and self-presentation through designer speech is increasingly becoming relevant. Considering customization as a concept,

in general, it means the creation of a special product for a narrow group of people; mass production of a small number of products to the satisfaction of buyers; The existence of individual one-time agreements or, in other words, a marketing technique to get buyers to buy a product, the authors of the article say that the principles of customization, as practiced designers advocate, are regarded as creative methods. Customizing clothing can bring cost-effective benefits, including higher selling prices, gaining new customers, eliminating the need for ready-made inventory, and increased customer satisfaction. All this contributes to increased profitability and competitiveness of companies.

The aim of the research is to characterize the techniques of different types of batik and their synthesis, to reveal the principles of traditional and traditional batik in the design of everyday clothing.

Research methodology. The robot has a comprehensive and systematic approach. The investigation of the history of various batik techniques and the processes of its creation was based on an interdisciplinary approach and a consistent analysis of scientific historical, cultural and mystical sources. Theoretical and systemic-historical approaches have made it possible to trace the evolution of modern technology in clothing design. The method of figurative-stylistic analysis was stagnated until the peculiarities of batik images were developed. Therefore, an objectively established practice has been established to support the synthesis of various batik techniques by current designers, as a conceptual guide directly into design practice.

Results. Conducting research based on the analysis of the essential characteristics of the product makes it possible to strengthen the main types of customizations and to highlight the peculiarities of their interactions. The article reveals that the types of customizations are rich and require a strong classification. It was also revealed that there are different types of artistic painting of the finished garment, and they are universal. It is shown that people who want to be seen and seen individually will require unique speech. And one of the ways to achieve this is to customize your hand or buy a ready-made virus. It has been analyzed and revealed that designers use this method of creating their conceptual images through imagination to self-expression. Apparently, the clothes become truly individual, which makes it possible to fulfill any needs of the residents.

The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that it is first time to classify and systematize the various techniques of batik, which means the synthesis of them in the design of clothing, which theoretically creates the sense of new figurative and stylistic decision.

The practical significance of the work lies in the fact that instead of the analytical part of the investigation, its main results can be used in the professional training of designers in the system of higher education in Ukraine with a method At the expense of design and artistic decisions in the process of developing a collection of fashionable clothing that corresponds to the aesthetic needs of socialites.

Keywords: customization, designer, client, artistic image, batik, artistic textile painting, individuality, clothing, 3D arms, stamping, cold batik, woven batik.

AUTHOR'S NOTE:

Budiak Viktoriia, Candidate of Art History, Senior Lecturer at the Department of Fabric and Clothing Design, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: toris87@ukr.net, orcid:0000-0002-4537-8766

Vasylieva Maryna, Senior Lecturer at the Department of Fabric and Clothing Design, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: designmarina77@gmail.com, orcid: 0000-0002-0470-5687

Malik Tetiana, Senior Lecturer at the Department of Fabric and Clothing Design, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: mata.82@ukr.net, orcid: 0000-0002-7678-955X